

Модуль 7 (Частина 1)

Формування безпечного, справедливого та доброзечесного інтернет- простору

www.includememedia.eu

This resource is licensed
under CC BY 4.0

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Finnish National Agency for Education. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

* З метою економії паперу, будь ласка, друкуйте цей документ у відтінках сірого або чорно-білому режимі, а не у кольорі. Друкуйте на обох сторонах аркуша (двосторонній друк) та, якщо можливо, розміщуйте кілька слайдів або сторінок на одному аркуші.

Модуль 7 (Частина 1)

Частина 1. Ключовий напрям:

Етична журналістика в цифрову епоху: Роль європейських стандартів у сфері ЗМІ

ВИ ТУТ

МОДУЛЬ 7 (Частина 1)

Тема 1

Етична журналістика в цифрову епоху: роль європейських стандартів у сфері ЗМІ

Розглядає, як медіафахівці можуть підтримувати авторитетність, боротися з дезінформацією та дотримуватися етичних стандартів висвітлення подій.

Ключові напрями (4): Кожна з 4 тем охоплює 3–4 ключові напрями, включаючи вступ, контекст, аналіз практичні приклади, відео, інструменти тощо.

Розділ ресурсів: Кожна тема має розділ ресурсів, що містить набір цифрових інструментів, вправ та ресурсів для сприяння застосуванню знань та забезпечення глибшого інтерактивного рівня розуміння.

Висновки: Наводяться для кожної теми в модулі в частині 4.

МОДУЛЬ 7 (Частина 2)

Тема 2

Співпраця різних зацікавлених сторін для інклюзивного цифрового врядування

Обговорює, як уряди, ОГС та технологічні компанії можуть спільно розробляти політику, що забезпечує безпечніший та інклюзивніший цифровий простір.

МОДУЛЬ 7 (Частина 3)

Тема 3

Університети та медіаосвіта: зміцнення цифрового громадянства в Європі

Досліджує, як заклади вищої освіти можуть надати студентам важливі навички медіаграмотності, щоб орієнтуватися у цифровому просторі

МОДУЛЬ 7 (Частина 4)

Тема 4

Роль громадянського суспільства у забезпеченні підзвітності цифрових платформ

Підкреслює, як активісти та організації-наглядачі контролюють технологічних гігантів, виступають за прозорість та домагаються змін у політиці

Модуль 7 Формування безпечного, справедливого та добросовісного інтернет- простору

Цей модуль присвячений етичним викликам та управлінню в цифрових медіа, підкреслюючи роль медіафахівців, освітян та громадянського суспільства у сприянні підзвітності, дотриманню медіастандартів та цифровій грамотності.

Огляд модуля

Цей модуль висвітлює колективну роль фахівців у сфері медіа, освітніх установ та організацій громадянського суспільства (ОГС) у підтримці етичного цифрового середовища.

У ньому розглядаються стандарти ЗМІ, рамки управління та важливість цифрової грамотності у сприянні відповідальним онлайн-просторам. Учасники розглянуть виклики та можливості у просуванні надійної журналістики, багатостороннього управління та цифрового громадянства в Європі через життєві практичні приклади, політичні дискусії та цифрові інструменти.

ВИ ТУТ

ТЕМА 01

Етична журналістика в цифрову епоху: роль європейських стандартів у сфері ЗМІ

Розглядає, як медіафахівці можуть підтримувати авторитетність, боротися з дезінформацією та дотримуватися етичних стандартів висвітлення подій.

ТЕМА 02

Співпраця різних зацікавлених сторін для інклюзивного цифрового врядування

Обговорює, як уряди, ОГС та технологічні компанії можуть спільно розробляти політику, що забезпечує безпечніший та інклюзивніший цифровий простір.

ТЕМА 03

Університети та медіаосвіта: зміцнення цифрового громадянства в Європі

Досліджує, як заклади вищої освіти можуть надати студентам важливі навички медіаграмотності, щоб орієнтуватися у цифровому просторі.

ТЕМА 04

Роль громадянського суспільства у забезпеченні підзвітності цифрових платформ

Підкреслює, як активісти та організації-наглядачі контролюють технологічних гігантів, виступають за прозорість та домагаються змін у політиці.

Коротко про модуль

Ключовий напрям:

Етика та управління

Мета:

Зосереджується на створенні моделей управління за участю багатьох зацікавлених сторін та механізмів підзвітності для цифрових платформ. У цьому розділі висвітлюється спільна роль фахівців у сфері ЗМІ, навчальних закладів та громадянського суспільства у підтримці етичного цифрового середовища. Особлива увага приділяється стандартам ЗМІ, управлінню та цифровій грамотності.

Ключові слова:

- Етичні цифрові простори
- Підзвітність в інтернеті
- Управління за участю багатьох зацікавлених сторін
- Цифрова співпраця, прозорість
- Цілісність ЗМІ
- Інклюзивні платформи
- Універсальний дизайн
- Участь громадян
- Справедливі цифрові практики
- Залучення громадянського суспільства
- Журналістика та стандарти ЗМІ
- Університети та медіаосвіта
- Політика та регулювання

01 Сторінка 04
Огляд Модуля

02 Сторінка 05
Коротко про
Модуль

03 Сторінка 09
Результати
навчання

03 Сторінка 13
Тема 1
Вступ: Етична
журналістика в
цифрову епоху:
Роль європейських
стандартів у сфері
ЗМІ

05 Сторінка 21

Ключовий напрям 1: Етичні принципи та саморегулювання в цифровій журналістиці

06 Сторінка 32

Ключовий напрям 2: Роль європейських медіа-стандартів у забезпеченні точності та достовірності

07 Сторінка 40

Ключовий напрям 3: Виклики, пов'язані з сенсаційністю, дезінформацією та політичною упередженістю у цифровій журналістиці

08 Сторінка 59

Висновок

Модуль 7 (Частина 1) Елементи інтерактивного навчання

 60 слайдів

 01 Вправа

 02 Відео

 05 Практичних прикладів

 02 Цифрові інструменти

 05 Наборів інструментів та посібників

 10 статей та звітів

 04 Життєвих прикладів

Результати навчання

Тема 1: Етична журналістика в цифрову епоху: роль європейських стандартів у сфері ЗМІ

- Проаналізувати роль європейських стандартів у сфері ЗМІ у сприянні етичній журналістиці та боротьбі з дезінформацією у цифрову епоху.
- Оцінити виклики, з якими стикаються журналісти у забезпеченні об'єктивності, прозорості та довіри громадськості у цифровому медіа-середовищі.

Тема 2: Співпраця різних зацікавлених сторін для інклюзивного цифрового врядування

- Проаналізувати роль урядів, громадянського суспільства та суб'єктів приватного сектору у формуванні інклюзивного та підзвітного цифрового врядування.
- Оцінити найкращі практики, що сприяють співпраці між різними зацікавленими сторонами для вирішення таких питань, як регулювання платформ, онлайн-безпека та цифрові права

Результати навчання

Тема 3: Університети та медіаосвіта: зміцнення цифрового громадянства в Європі

- Дослідити, як університети сприяють розвитку цифрової грамотності та відповідального використання медіа серед студентів та широкої громадськості.
- Розробити стратегії інтеграції критичної медіаосвіти в навчальні програми вищих навчальних закладів для розширення можливостей цифрових громадян

Тема 4: Роль громадянського суспільства у забезпеченні підзвітності цифрових платформ

- Визначити основні інструменти адвокації та правові механізми, які використовують організації громадянського суспільства для вимагання прозорості та етичного управління від цифрових платформ.
- Оцінити вплив заходів громадянського суспільства на політику платформ щодо дезінформації, упередженості алгоритмів та конфіденційності даних

Тема 1

Етична журналістика
в цифрову епоху:
роль європейських
стандартів у сфері
ЗМІ

Огляд

Етична журналістика в цифрову епоху: роль європейських стандартів у сфері ЗМІ

Журналістика ґрунтується на перевірці фактів, підтвердженні джерел та контексті, але швидкий потік цифрових новин ускладнює цей процес, послаблює перевірку, зменшує традиційну роль ЗМІ як «гейткіперів» та сприяє поширенню дезінформації.

У цьому розділі розглядається, як фахівці у сфері ЗМІ можуть зберегти свою авторитетність, боротися з дезінформацією та дотримуватися етичних стандартів висвітлення подій у цифрову епоху. Тут досліджуються *європейські медіаполітики, нормативно-правові рамки та ініціативи, що захищають журналістську доброчесність*

Основні визначення та поняття

01

Свобода преси проти відповідальності: розуміння того, як знайти баланс між свободою слова та етичною журналістикою

02

Медіаетика та перевірка фактів: як підтримувати доброчесність у цифровій екосистемі новин

03

Нормативно-правові рамки: аналіз європейських політик, що регулюють підзвітність ЗМІ

Вступ: Що таке саморегулювання ЗМІ?

Механізм протидії цифровій дезінформації та послабленню функції «гейткіпера» ЗМІ, спрямований на збереження довіри до журналістики та її об'єктивності.

Він передбачає добровільні рекомендації та етичні стандарти, встановлені медіафахівцями, а не державні нормативні акти

Складові саморегулювання ЗМІ:

- кодекс поведінки
- орган, зазвичай рада та/або омбудсмен

Ради з питань ЗМІ та преси

Саморегулюючий орган, який захищає свободу преси, забезпечуючи етичну журналістику та розглядаючи скарги громадськості щодо журналістських порушень (Рада з питань преси, б.д.). Ці функції є важливими для підтримання довіри громадськості та підзвітності ЗМІ.

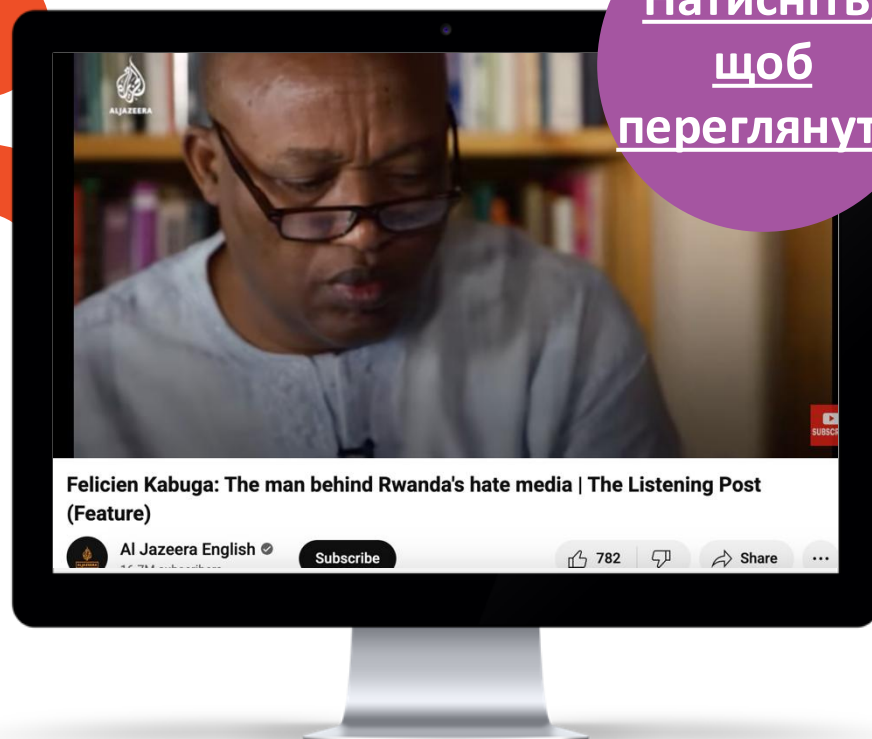
- **Журналістські кодекси етики** загально базуються на чотирьох основних принципах: **правдивості, незалежності, чесності та повазі до приватного життя й людської гідності.**
- Ці **цінності** — не просто абстрактні ідеали, вони є життєво важливими для **захисту демократії, забезпечення поінформованості громадян та запобігання поширенню шкідливої дезінформації.**

Натисніть

[База даних рад з питань преси](#)
[Посібник із саморегулювання онлайн-ЗМІ](#)

Основи відповідальних ЗМІ: правда, етика та підзвітність

[Натисніть,
щоб
переглянути](#)

Без правди та свободи преси засоби масової інформації можуть перетворитися на інструменти пропаганди, маніпуляції або цензури.

Яскравим прикладом цього є геноцид у Руанді 1994 року, коли радіостанція «Radio Télévision Libre des Mille Collines» (RTLM) поширювала мову ворожнечі та дезінформацію, підживлюючи насильство та сприяючи масовому вбивству понад 800 000 людей. Цей трагічний випадок підкреслює, як неетична журналістика може загострювати конфлікти та ставити під загрозу життя людей.

Натомість **етична журналістика та незалежні ЗМІ** слугують захистом від зловживання владою, надаючи голос маргіналізованим групам та сприяючи миру завдяки точним і об'єктивним репортажам. Тому такі інституції, як Рада з питань преси, відіграють вирішальну роль у збереженні демократичних цінностей та дотриманні професійних стандартів у ЗМІ.

Випадок дезінформації: роль Channel3Now у заворушеннях у Великій Британії (2024)

- Напад на школу танців для дівчаток у Саутпорті (Велика Британія), в результаті якого загинули троє дітей, спричинив масові заворушення та бунти.
- Насильство підживлювалось дезінформацією, в якій помилково стверджувалося, що нападник був нелегальним іммігрантом, що згодом виявилось неправдою.
- Ця дезінформація спровокувала протести та насильство по всій країні.
- Уряд попередив, що іноземні суб'єкти використовують ситуацію для поглиблення суспільних розбіжностей шляхом подальшого поширення неправдивої інформації та дезінформації.

Натисніть

Як іноземні суб'єкти використовували нещодавні заворушення у Великій Британії?

BBC провело розслідування щодо веб-сайту, якого звинувачували у поширенні неправдивих повідомлень, що підживили заворушення та масові безлади. Адміністрація веб-сайту вибачилася, але заперечила навмисне поширення дезінформації

Етична журналістика в цифрову епоху

Розгляд 3
ключових
напрямів етичної
журналістики в
цифрову епоху:
роль європейських
медіа-стандартів

01

Етичні принципи та саморегулювання у цифровій журналістиці

02

Роль європейських стандартів у сфері ЗМІ у забезпеченні точності та достовірності

03

Виклики сенсаційності, дезінформації та політичної упередженості в цифровій журналістиці

Ключовий напрямок 1

Етична журналістика
в цифрову епоху:
роль європейських
стандартів у сфері
ЗМІ

Етичні настанови та саморегулювання в цифровій журналістиці

Етика журналістики варіюється залежно від національних особливостей ЗМІ, правових рамок та суспільних цінностей (Fidalgo et al., 2022).

Європейські ради з питань ЗМІ:

- мають різну юрисдикцію; деякі охоплюють усі ЗМІ, інші зосереджуються лише на друкованих та онлайн-ЗМІ.
- Деякі дотримуються загальних журналістських принципів; тоді як інші окремо регулюють цифрову журналістику.
- Розробка принципів відбувається по-різному; деякі країни оновлюють правила швидше за інші.

Ключовий напрямок 1

Етична журналістика
в цифрову епоху:
роль європейських
стандартів у сфері
ЗМІ

Етичні настанови та саморегулювання в цифровій журналістиці

Приклади етики цифрової журналістики:

- **Люксембург:** Журналісти повинні перевіряти законність контенту, на який веде посилання, перед тим, як розміщувати гіперпосилання (*Рада з питань преси ЄС, 2019*)
- **Фінляндія:** Контент, створений користувачами, не є редакційним, його необхідно контролювати окремо та дотримуватися етичних принципів (*Союз журналістів Фінляндії, 2014*)

Натисніть

[55 етичних кодексів із 45 країн](#)

Європейський закон про свободу ЗМІ (2024)

Цей закон спрямований на усунення роздробленості національного медійного регулювання та сприяє розвитку медіаринку ЄС. Він доповнює Закон про цифрові послуги (DSA), вирішуючи такі проблеми, як дезінформація та зловживання з боку ЗМІ, що перебувають під контролем держави, та водночас встановлюючи обов'язкові рамки для національних регуляторних органів.

Основні цілі Закону включають забезпечення редакційної незалежності, захист журналістських джерел, забезпечення незалежності ЗМІ суспільного мовлення, впровадження індивідуалізованих медіапропозицій та встановлення узгоджених правил для онлайн-послуг.

[Натисніть,
щоб
переглянути](#)

Зростаюча загроза дезінформації та суспільного розколу

У сучасну цифрову епоху дезінформація, навмисно неправдива або сфальсифікована інформація, що поширюється з метою введення в оману або впливу на громадську думку, становить серйозну загрозу для демократії, довіри суспільства та соціальної згуртованості. Оскільки цифрові платформи дедалі більше визначають те, як люди сприймають світ, дезінформаційні наративи, що набирають популярності в інтернеті, можуть посилити поляризацію, поглибити суспільні розбіжності та спотворити суспільну дискусію.

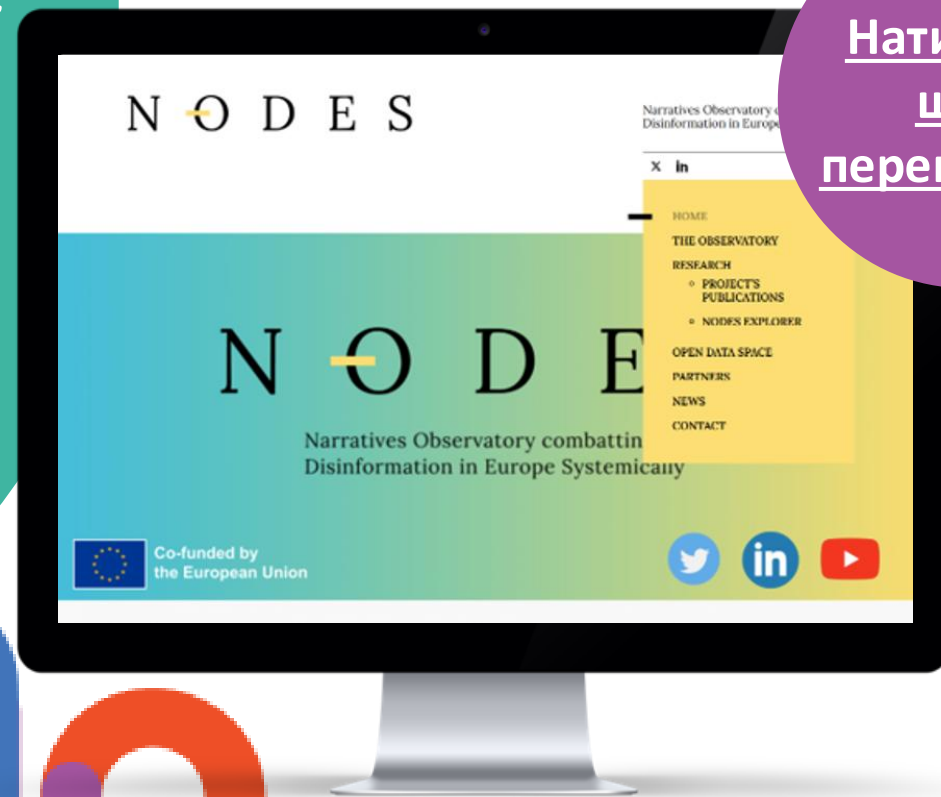
Поляризація відбувається, коли групи в суспільстві стають дедалі більш розділеними та ворожими у своїх поглядах, що ускладнює діалог та досягнення компромісу.

Суспільні розбіжності стосуються поділу на основі політичних переконань, класу, раси, географічного походження або цінностей.

Дезінформація підсилює ці розбіжності, поширюючи емоційно напружений контент, який підкріплює менталітет «ми проти них». Саме на це спрямована **ініціатива NODES**, яка аналізує та протидіє впливу дезінформаційних наративів у всій Європі.

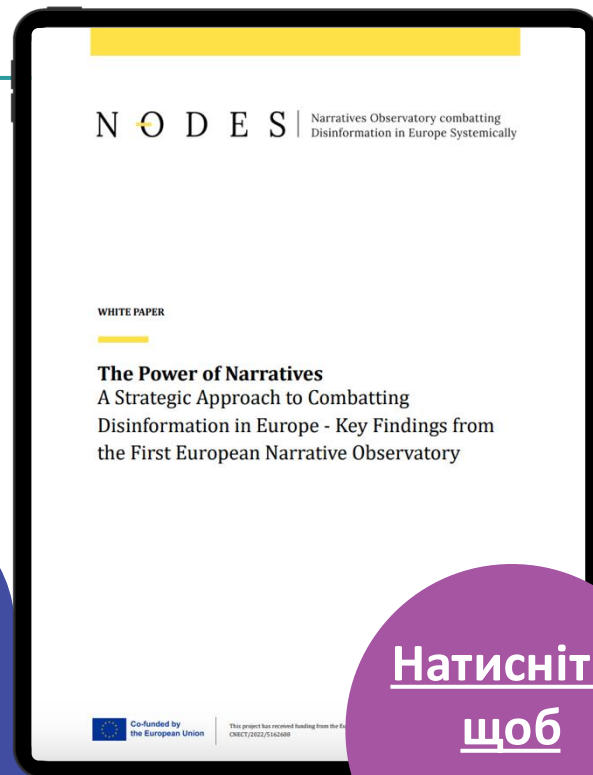
«Щоб розкрити потенціал стійкості європейської демократії, необхідно навчитися керувати наративами, які формують нашу колективну реальність, і це питання ми маємо вирішити якнайшвидше»

*Еріка Стаель фон Гольштейн,
виконавча директорка
Re-Imagine Europa*

[Натисніть,
щоб
переглянути](#)

Обсерваторія наративів із системної протидії дезінформації в Європі (NODES)

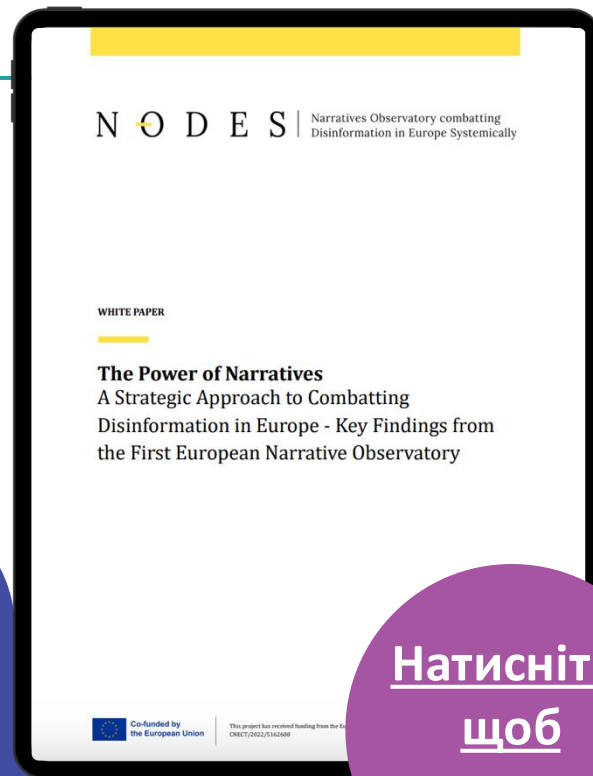
Натисніть,
щоб
переглянути

NODES – це європейська ініціатива, започаткована у 2023 році, яка аналізує та досліджує, як поширюється дезінформація щодо таких чутливих тем, як **зміна клімату, міграція та охорона здоров'я**, як у цифрових, так і в традиційних ЗМІ.

Її мета – сприяти покращенню процесу формування політики завдяки аналітичним висновкам, заснованим на даних, щодо того, як наративи формують громадську думку.

Основні висновки першої Європейської обсерваторії наративів

Обсерваторія наративів із системної протидії дезінформації в Європі (NODES)

Натисніть,
щоб
переглянути

Рекомендації

- Створити експертну групу з питань наративів для надання консультацій інституціям ЄС щодо ризиків та тенденцій.
- Підтримати створення національних та європейських обсерваторій наративу для моніторингу та реагування на шкідливі наративи.
- Забезпечити доступ до даних про суспільний дискурс для дослідників, які вивчають вплив наративів.
- Посилити діалог із громадянами та розвивати дорадчу демократію шляхом включення аналізу наративів у процес громадських консультацій.
- Сприяти міжнародній співпраці для протидії глобальним тенденціям дезінформації.

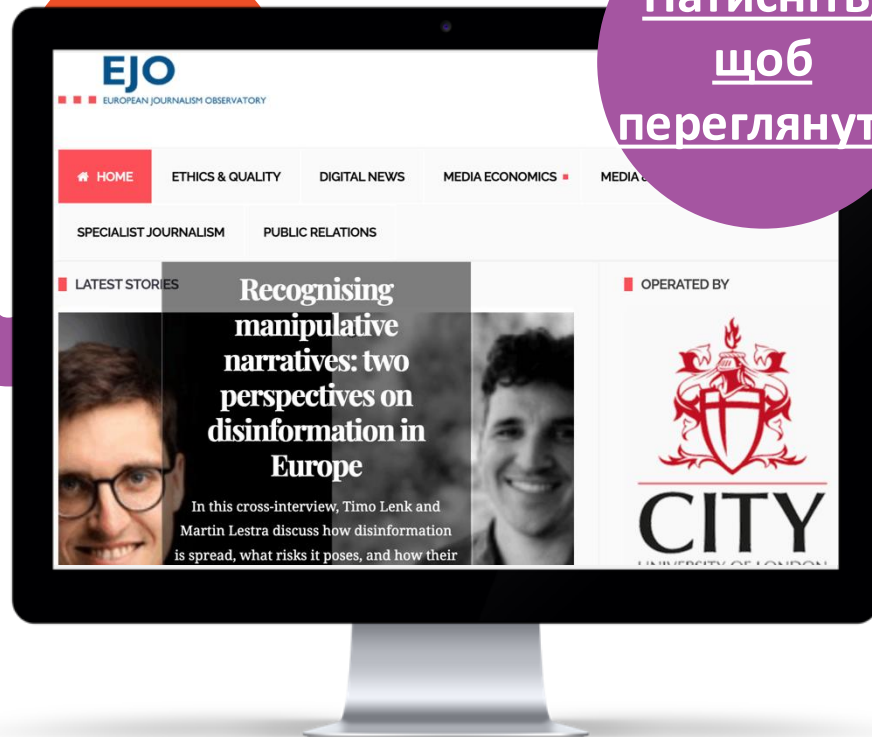
Інші ініціативи ЄС

Деякі ініціативи ЄС не тільки борються з дезінформацією, а й розширяють можливості місцевих ЗМІ, захищають демократичний дискурс та зміцнюють стійкість суспільства до розколу та насильства.

Європейська обсерваторія журналістики (ЕЮ): У сучасному фрагментованому медіа-середовищі надійна журналістика є важливішою, ніж будь-коли. Європейська обсерваторія журналістики (ЕЮ) відіграє вирішальну роль у просуванні **свободи преси, підвищенні професійних стандартів та забезпеченні підзвітності ЗМІ** в Європі та за її межами.

Створена для поєднання медіадосліджень із практикою, ЕЮ заохочує міжнародний обмін через конференції, семінари та спільні транскордонні проекти. Її ініціативи сприяють інноваціям та поширенню найкращих практик, що є особливо важливим у контексті поширення дезінформації, цифрової трансформації та зростаючого політичного тиску.

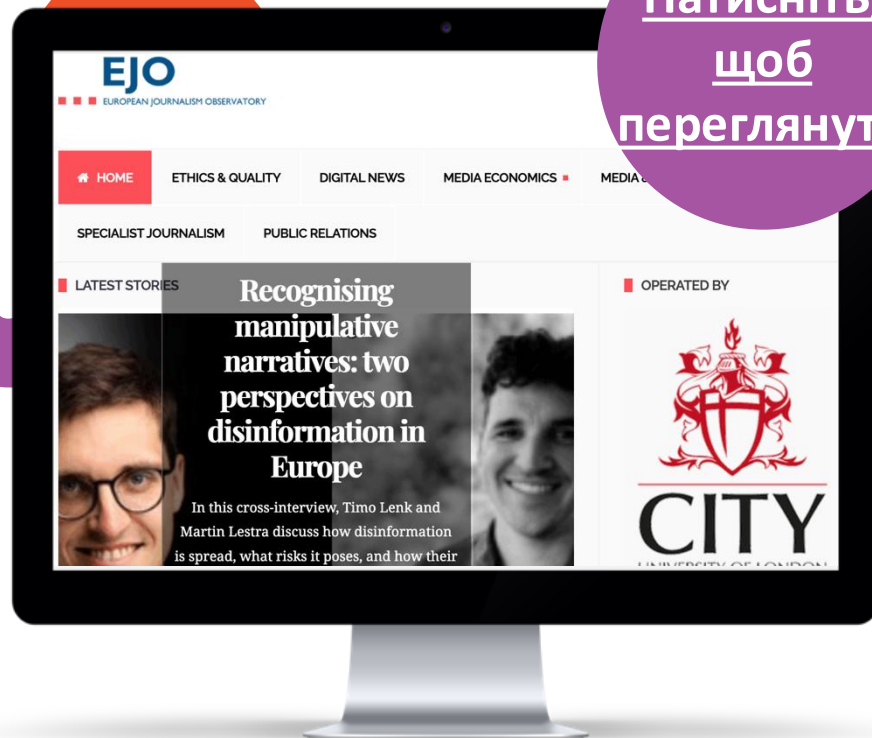
[Натисніть,
щоб
переглянути](#)

Інші ініціативи ЄС

Завдяки своїй відданості етичній та високоякісній журналістиці, ЕЮ сприяє **формуванню більш поінформованої громадськості, зміцненню демократичних інститутів та підвищенню стійкості ЗМІ.**

**Натисніть,
щоб
переглянути**

Наприклад

Європейська федерація журналістів (EFJ), партнер ЕЮ, організувала семінар у Белграді (жовтень 2018 р.) для редакторів суспільних мовників із країн Західних Балкан. Захід був присвячений впровадженню редакційних кодексів поведінки, протидії самоцензурі та покращенню висвітлення конфліктів, зміцненню співпраці між редакціями та просуванню етичного висвітлення подій у регіоні з чутливою історичною ситуацією.

Європейська обсерваторія наративів PROMPT

Європейська обсерваторія наративів **PROMPT**, що фінансується Європейською комісією, використовує інструменти штучного інтелекту для виявлення та відстеження дезінформації щодо суперечливих тем:

- Війна в Україні
- Права ЛГБТКІА+
- Європейські вибори 2024 року

[Натисніть,
щоб
переглянути](#)

PROMPT сприяє зміцненню миру шляхом:

- Виявлення поляризуючих наративів до їх ескалації, що дозволяє місцевим ЗМІ реагувати фактичними репортажами, що враховують контекст.
- Співпраця з НУО та місцевими журналістами, щоб спростовувати шкідливу дезінформацію — наприклад, фейкові новини, спрямовані проти ЛГБТК+ спільнот в Угорщині та Польщі, які підбурювали до дискримінації.
- Обмінюючись інформацією між країнами ЄС, щоб сприяти скоординованим відповідям на ворожі інформаційні операції.

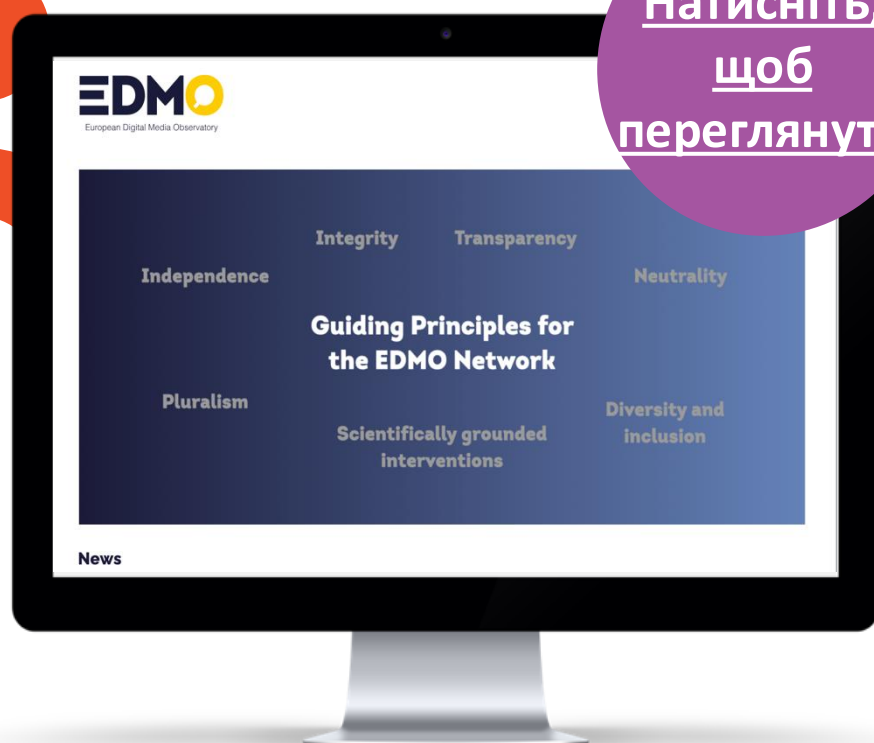
Європейська обсерваторія цифрових медіа (EDMO)

Європейська обсерваторія цифрових медіа (EDMO) об'єднує фахівців з перевірки фактів, дослідників та експертів з медіаграмотності у 14 регіональних центрах у 27 країнах ЄС та Норвегії.

Ці регіональні центри:

- Координують місцеві заходи реагування на дезінформацію, яка може розпалювати етнічні, релігійні чи політичні напруження (наприклад, дезінформація щодо ЛГБТК+ у країнах Балтії).
- Надають **підтримку журналістам та освітянам у режимі реального часу** — особливо під час криз, таких як COVID-19 або війна в Україні.
- Зміцнюють цифрову стійкість, навчаючи громади, як виявляти та відкидати шкідливий контент, особливо у вразливих або маргіналізованих регіонах.

Натисніть,
щоб
переглянути

Ключовий напрямок 2

Етична журналістика
в цифрову епоху:
роль європейських
стандартів у сфері
ЗМІ

У міру того як Європа рухається до безпечного, надійного та сталого цифрового майбутнього, етична журналістика залишається наріжним каменем захисту демократії, довіри та поінформованого громадянства.

Бачення цифрової трансформації на 2024 рік, представлене Європейською комісією, окреслює шість керівних принципів, покликаних гарантувати, що технології служать людям, захищають права та зміцнюють демократичні цінності. Воно формує етичну рамку, в межах якої мають функціонувати європейські медіа та журналістика.

Це бачення створює підґрунтя для посилення медійних стандартів, що **поєднують журналістську доброчесність із цифровими інноваціями**, забезпечуючи збереження свободи вираження поглядів, захисту персональних даних і доступу до достовірної інформації в дедалі складнішому медіасередовищі.

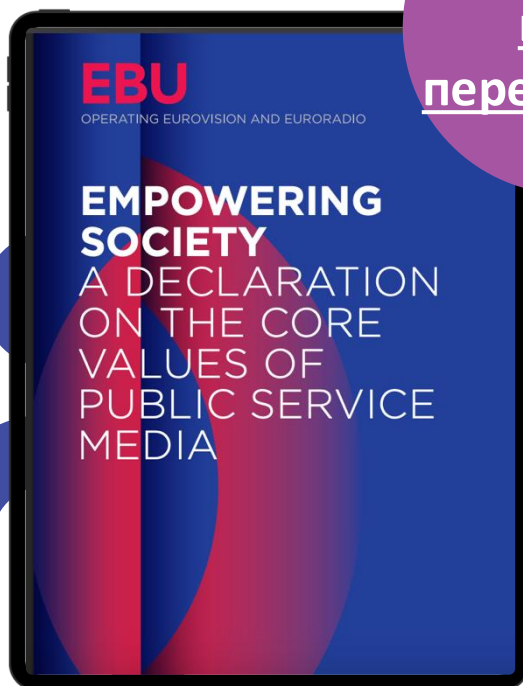
Зобов'язання ЄС щодо безпечної, надійної та сталої цифрової трансформації (Європейська комісія, 2024)

Люди в центрі уваги	Свобода вибору	Безпека та захист
Цифрові технології повинні захищати права людей, підтримувати демократію та гарантувати, що всі учасники цифрового простору діють відповідально та безпечно. ЄС просуває ці цінності у всьому світі.	Люди повинні мати можливість користуватися перевагами справедливого онлайн-середовища, бути захищеними від незаконного та шкідливого контенту, а також мати можливість взаємодіяти з новими та розвиваючимися технологіями, такими як штучний інтелект.	Цифрове середовище має бути безпечним та надійним . Усі користувачі, від дітей до людей похилого віку, мають мати можливості та бути захищеними.
Солідарність та інклюзивність	Участь	Сталий розвиток
Технології повинні об'єднувати людей, а не розділяти їх. Кожен повинен мати доступ до інтернету, цифрових навичок, цифрових державних послуг та справедливих умов праці.	Громадяни повинні мати можливість брати участь у демократичному процесі на всіх рівнях та здійснювати контроль над власними даними.	Цифрові пристрої повинні сприяти стабільності та екологічному переходу. Люди повинні знати про вплив своїх пристроїв на довкілля та їхнє енергоспоживання.

Європейська мовна спілка (ЄМС)

[Натисніть, щоб переглянути](#)

Європейська мовна спілка (ЄМС), що об'єднує понад сто організацій, є провідним **глобальним об'єднанням засобів масової інформації суспільного мовлення (PSM)**, де теле- та радіомовлення створюється, фінансується та контролюється суспільством і призначене для суспільства.

У медіа-середовищі, де домінують комерційні інтереси, ЄМС сприяє солідарності, співпраці та створенню надійного простору для навчання. Вона підтримує членів у процесі адаптації до змін, дотримуючись при цьому основних демократичних цінностей.

Як суспільні ЗМІ, члени ЄМС поділяють основні цінності:

- **Універсальність:** доступність для всіх
- **Незалежність:** вільні від політичного/комерційного впливу
- **Досконалість:** високоякісний, надійний контент
- **Різноманітність:** врахування різних думок
- **Підзвітність:** відповідальність перед громадськістю
- **Інноваційність:** використання нових технологій для покращення послуг

*«Загрози свободі преси
постійно існують і
зростають. Деякі з них
мають зовнішній та
автократичний характер:
кіберзагрози, юридичні та
фізичні загрози, а також
жахливі випадки ув'язнення
та вбивств журналістів»*

**Лексі Кірконнелл-Кавана
Генеральний директор, Impress**

Спільні подкасти Рад з питань преси Бельгії, Фінляндії та Німеччини

У міру того, як дезінформація все частіше використовується як зброя, спільний подкаст, підготовлений радами з питань преси Бельгії, Фінляндії та Німеччини, є своєчасною ініціативою, яка підкреслює нагальну необхідність свободи преси, дотримання етичних журналістських стандартів та міжнародної солідарності серед журналістів. У часи маніпулювання правдою та звуження демократичного простору у подкасті розглядається, як журналістика може підтримувати професійну доброчесність, захищати демократичні цінності та відновлювати довіру громадськості.

У спільному подкасті обговорювалися два випадки:

- У першому випадку рада з питань преси отримала скаргу на новину про дорожньо-транспортну пригоду, в якій загинули школярі в Бельгії
- Інший стосується фінського журналіста, який розслідував діяльність «фабрик тролів» у Росії та отримав погрози смерті

Спільні подкасти Рад з питань преси Бельгії, Фінляндії та Німеччини

Основні питання, які розглядаються в подкастах:

- Як боротися з фейковими новинами та інформаційною війною в епоху соціальних медіа?
- Яка роль преси у дотриманні етичних стандартів, таких як правдивість та обов'язок дбати про інтереси споживачів інформації?

Натисніть, щоб прослухати

«Я не буду так жити»:

Боротьба Джессіки Аро проти російських тролів

Дорожньо-транспортна пригода, яка змінила стандарти журналістики

Практичний приклад

Реформи в галузі медіаетики, спричинені справою про автобусну аварію у Швейцарії

Послухати
подкаст

Трагічна автобусна аварія у Швейцарії забрала життя бельгійських школярів, які поверталися з гірськолижного відпочинку.

ЗМІ зазнали жорсткої критики після того, як дві провідні бельгійські газети опублікували у Facebook фотографії неповнолітніх жертв, які були розміщені в інтернеті ще до аварії.

Цей випадок (Дорожньо-транспортна пригода, що змінила стандарти висвітлення подій) розглядається в подкасті представниками Німецької ради з питань преси, Бельгійської ради з питань ЗМІ та головним редактором бельгійської газети Het Nieuwsblad.

Практичний приклад

Реформи в галузі медіаетики, спричинені справою про автобусну аварію у Швейцарії

Послухати
подкаст

По всій Європі наслідки трагічної аварії швейцарського автобуса спричинили значні етичні реформи в журналістиці, зокрема щодо висвітлення жертв, приватного життя та використання персональних даних, зокрема:

- **Рішення Ради з питань преси:** Німецька Рада з питань преси неодноразово настоювала, що графічні зображення є прийнятними лише в тому випадку, якщо вони служать перевірній журналістській меті, а не мають на меті викликати шок
- **Рекомендації Ради Європи (2019):** запроваджено чіткі директиви щодо захисту неповнолітніх та жертв у висвітленні в ЗМІ, з акцентом на згоді, повазі до гідності та мінімізації шкоди
- **Резолюція 1003** та пропонуваній **Європейський закон про свободу ЗМІ** підкреслюють важливість редакційної незалежності та конфіденційності жертв у всіх державах-членах ЄС, обмежуючи настирливе або сенсаційне висвітлення подій.
- **Мережа етичної журналістики** та **IFJ** наполягали на введенні більш суворих правил щодо використання контенту в соціальних мережах, особливо коли йдеться про неповнолітніх або сім'ї, які переживають горе.

Виклики сенсаційності, дезінформації та політичної упередженості в цифровій журналістиці

Ключовий напрям 3

Етична журналістика в цифрову епоху: роль європейських стандартів у сфері ЗМІ

- Сенсаційний контент (**клікбейт**) ставить **емоційну привабливість** та залучення аудиторії вище за журналістську добросовісність.
- Такі інструменти, як Google Analytics, **заохочують створення контенту, орієнтованого на кліки**, часто жертвуючи тонкощами розповіді
- **Фейкові новини** та сенсаційні заголовки **поширюються швидше**, ніж репортажі, засновані на фактах.
- **Традиційні ЗМІ** часто **змушені наздоганяти ситуацію**, намагаючись виправити неправдиві наративи.
- **Аудиторія** часто **довіряє першій інформації**, з якою стикається, незалежно від її точності (*Youvan, 2024*).

«Нові технології не змінили суті журналістики. Проте вони кардинально змінили спосіб роботи журналістів»

Аделін Хюлін, ЮНЕСКО, Брюссель

Фактори, які сприяють поширенню дезінформації та сенсаційності

Зростання поширення неправдивої інформації та дезінформації в сучасному медіа-середовищі підсилюється складною взаємодією технологічних досягнень, економічних стимулів та соціальної динаміки. Різні дослідження визначили численні фактори, що сприяють поширенню неправдивої інформації та дезінформації у цифровому світі

Дослідження 1:

Занепад демократії та дезінформація в цифрову епоху (Nery, 2019)

Дослідження 2:

Еволюція заголовків у провідних ЗМІ США: від журналістських розслідувань до сенсаційності в цифрову епоху (Youvan, 2024)

Дослідження 3:

Виклики та роль сучасної журналістики в цифрових медіапідприємствах (Swaroop, 2023)

Фактори, які сприяють поширенню дезінформації та сенсаційності

Дослідження 1:

Занепад демократії та дезінформація в цифрову епоху (Nery, 2019)

- **Комп'ютерна пропаганда**, що передбачає використання автоматизованих ботів, технології «діпфейк» та організованих заходів з дезінформації для формування громадської думки в інтернеті, часто за підтримки державних або політичних суб'єктів.
- Створення **новин** у соціальних мережах, які **орієнтовані на аудиторію**, коли контент часто адаптується для привернення уваги, а не для точності висвітлення новини, що призводить до сенсаційності та ефекту «ехокамери».
- **Зростаючий попит на миттєві новини та зниження бар'єрів для публікації**
- **Підрив довіри до традиційних ЗМІ**: скептицизм щодо авторитетних новинних видань спонукає аудиторію звертатися до альтернативних і часом ненадійних джерел

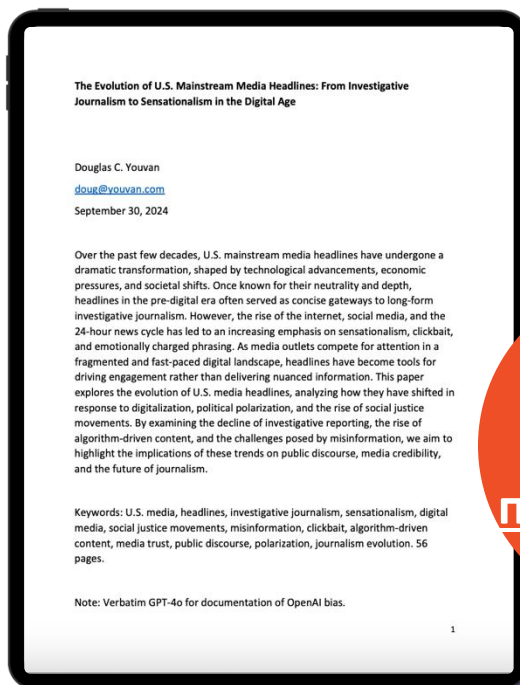
Фактори, які сприяють поширенню дезінформації та сенсаційності

Дослідження 2:

Еволюція заголовків у провідних ЗМІ США: від журналістських розслідувань до сенсаційності в цифрову епоху
(Юван, 2024)

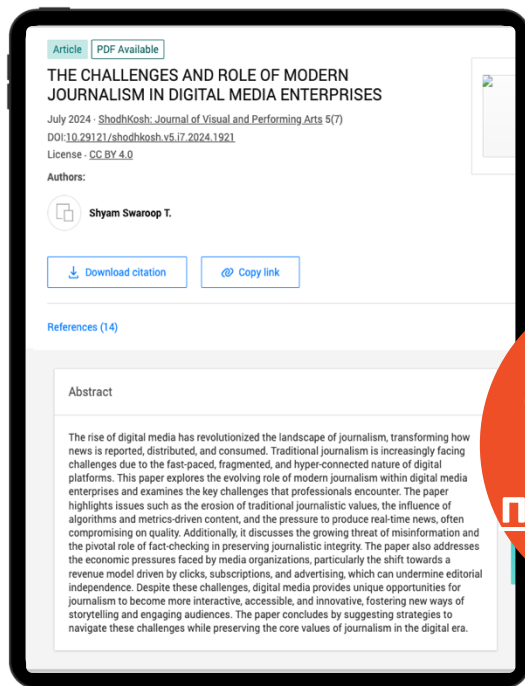
Перехід до моделей доходу, заснованих на кліках, та алгоритмічне підсилення

Новини монетизуються через показники залученості, тоді як алгоритми надають перевагу контенту, що викликає суперечки або сильні емоції, підсилюючи поляризацію.

Натисніть,
щоб
переглянути

Фактори, які сприяють поширенню дезінформації та сенсаційності

Натисніть,
щоб
переглянути

Дослідження 3:

Виклики та роль сучасної журналістики в цифрових медіапідприємствах (Swaroop, 2023)

Розширення журналістики даних:

Хоча візуалізація даних часто є цінною, її можна неправильно інтерпретувати або маніпулювати нею з метою введення аудиторії в оману, якщо її не подавати відповідально.

Європейська служба зовнішніх справ (ЄСЗС)

Європейська служба зовнішніх справ (ЄСЗС) є дипломатичною службою ЄС. З 2011 року вона реалізує зовнішню політику та політику безпеки ЄС, сприяючи миру, безпеці та європейським цінностям у всьому світі за допомогою дипломатії, реагування на кризові ситуації та міжнародних партнерств.

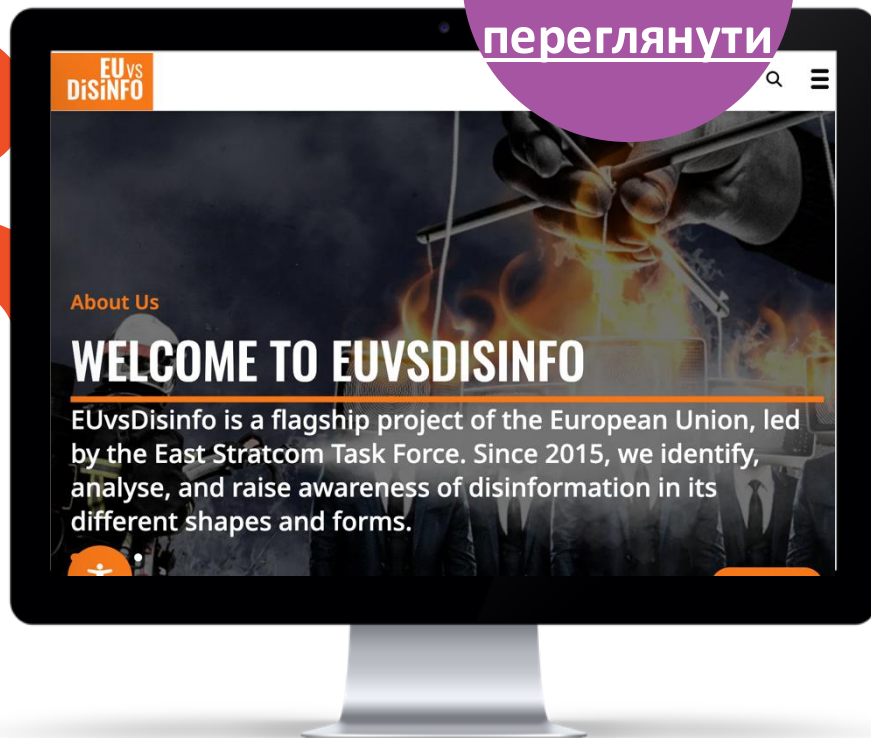
У міру того, як цифрові загрози все більше переплітаються з глобальною політикою, ЄСЗС відіграє ключову роль у захисті демократичної цілісності ЄС від спроб іноземного втручання.

[Натисніть,
щоб
переглянути](#)

Європейська служба зовнішніх справ (ЄЗЗС)

Натисніть,
щоб
переглянути

EUvsDisinfo — один із найпомітніших інструментів Європейської служби зовнішніх справ (ЄЗЗС), **флагманський проект**, спрямований на **протидію** спробам **маніпуляції інформацією**, спрямованих проти ЄС, його держав-членів, сусідніх країн та глобальних партнерів. Його мета — підвищити **обізнаність громадськості** щодо дезінформації та допомогти людям розвинути **стійкість** до маніпулювання інформацією.

Веб-сайт **EUvsDisinfo** містить **найбільший у світі публічний архів прикладів** дезінформації, що включає **статті, інтерв'ю та матеріали гостей**, опубліковані 13-ма мовами

Натисніть

[ДІЗІНФОРМАЦІЯ: Завдання європейців продовжувати війну та використовувати Україну для знищення Росії](#)

Європейська служба зовнішніх справ (ЄСЗС)

Натисніть,
щоб
переглянути

База даних [EUvsDisinfo](#) містить **найбільший у світі загальнодоступний архів** прикладів дезінформації, що включає **статті, інтерв'ю та матеріали** гостьових авторів, опубліковані 13-ма мовами

- Платформа веде обширну **базу даних дезінформації**, відстежуючи тисячі неправдивих наративів — багато з яких пов'язані з **прокремлівськими ЗМІ** або ворожими іноземними суб'єктами.
- Наприклад, під час пандемії COVID-19 EUvsDisinfo задокументувала, як неправдиві твердження щодо безпеки вакцин та провалів ЄС використовувалися як зброя для підриву довіри до державних інституцій.
- Вона також публікує **статті, що розвінчують міфи**, проводить **інформаційні кампанії** та надає **ресурси з медіаграмотності**, щоб допомогти громадськості та журналістам зміцнити стійкість до маніпуляцій.

На сучасному цифровому полі бою ця ініціатива має вирішальне значення для **протидії пропаганді, захисту довіри громадськості** та захисту демократії в ЄС та за його межами.

Упередженість європейських ЗМІ у висвітленні ізраїльсько-палестинського конфлікту

[Натисніть, щоб переглянути](#)

У цьому звіті аналізується висвітлення нещодавнього ізраїльсько-палестинського конфлікту у британських та міжнародних ЗМІ, приділяючи особливу увагу упередженості в мові, подачі інформації та надійності джерел. У ньому стверджується, що значна частина ЗМІ применшила масштаби страждань палестинців та маргіналізувала або спотворила пропалестинські думки.

У звіті також критикується поширення неперевіраних тверджень та використання ісламофобських і антисемітських кліше.

[Натисніть](#)

[Упередженість у західних ЗМІ](#)

Тема 1: Розділ ресурсів

Ознайомтеся з наведеними нижче реальними прикладами та інструментами, щоб зрозуміти суть дезінформації та протидіяти їй

01

Цифрові інструменти:

Ask FactCheck, NewsGuard

02

Приклади з практики:

- Програма France 24 «The Observer» спростовує неправдиві твердження щодо палестинських дітей-жертв
- Європейська служба зовнішніх справ (ЄСЗС) та EUvsDisinfo: Протидія дезінформації на саміті в Бюргенштоку 2024 року, присвяченому Україні

03

Завдання: Групова дискусія

Журналістська етика у висвітленні конфліктів: критичний груповий аналіз

04

Інші ресурси:

Дослідницькі звіти, статті та документальні фільми

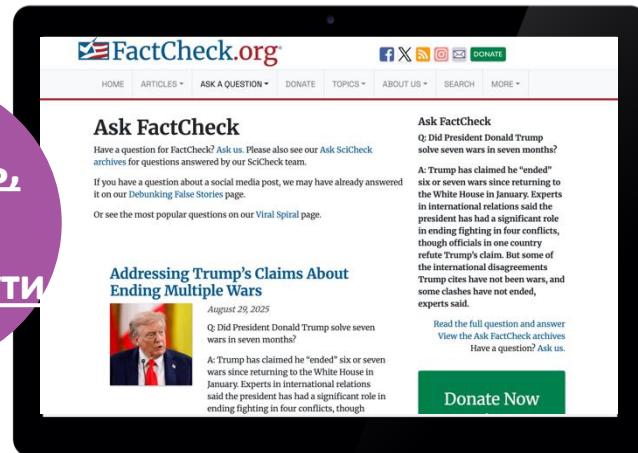

Ресурси: Інструменти

Запитайте FactCheck | factcheck.org

Цей ресурс дозволяє читачам надсилати запитання щодо політичних заяв, вірусних чуток або інформації, що може вводити в оману. Команда FactCheck.org розслідує та публікує відповіді на вибрані запити. [Як розпізнати фейкові новини](#)

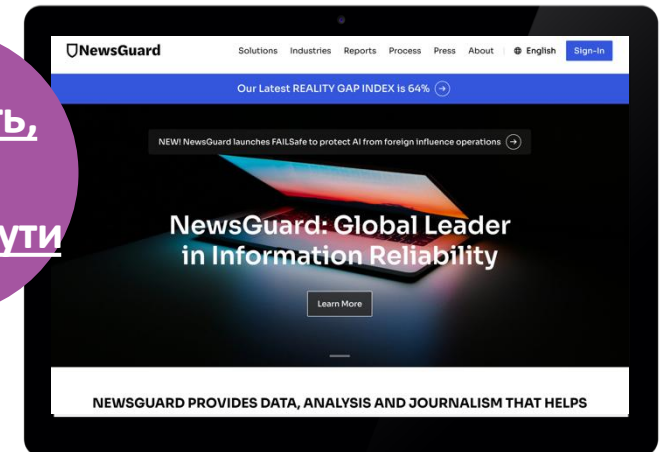
Натисніть,
щоб
переглянути

NewsGuard | newsguardtech.com

Це НУО, яка аналізує соціальний вплив алгоритмів. Займається дослідженнями та підтримкою прозорості та справедливості на цифрових платформах.

Натисніть,
щоб
переглянути

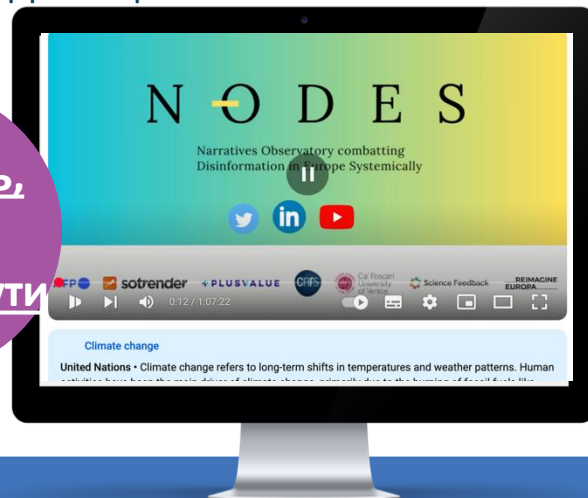

Ресурси: відео та практичні пиклади

Наративи, що формують наш світ

У відео представлені основні висновки проекту NODES, який аналізує, як суспільний дискурс навколо важливих питань, таких як зміна клімату, COVID-19 і міграція, формується під впливом домінуючих наративів. Розуміння цих наративів допомагає виявити, як інформація поширюється, впливає на громадську думку та впливає на соціальну згуртованість в умовах швидкозмінного цифрового медіасередовища.

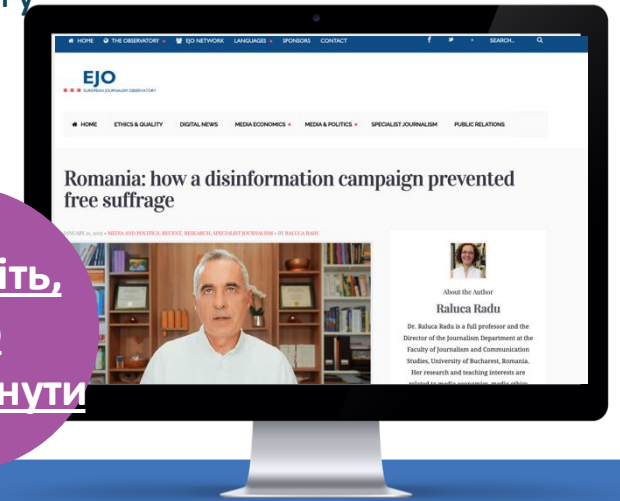
[Натисніть,
щоб
переглянути](#)

Румунія: Як кампанія дезінформації завадила вільному голосуванню

Цей документ від Європейської обсерваторії наративів містить глибокий аналіз кампанії дезінформації під час президентських виборів у Румунії 2024 року. У ньому детально описано, як інфлюенсери в соціальних мережах та вірусний контент на таких платформах, як TikTok, маніпулювали громадською думкою, впливаючи на вибір виборців та чесність виборів. У звіті підкреслюється нагальна потреба моніторингу цифрових наративів для захисту демократичних процесів.

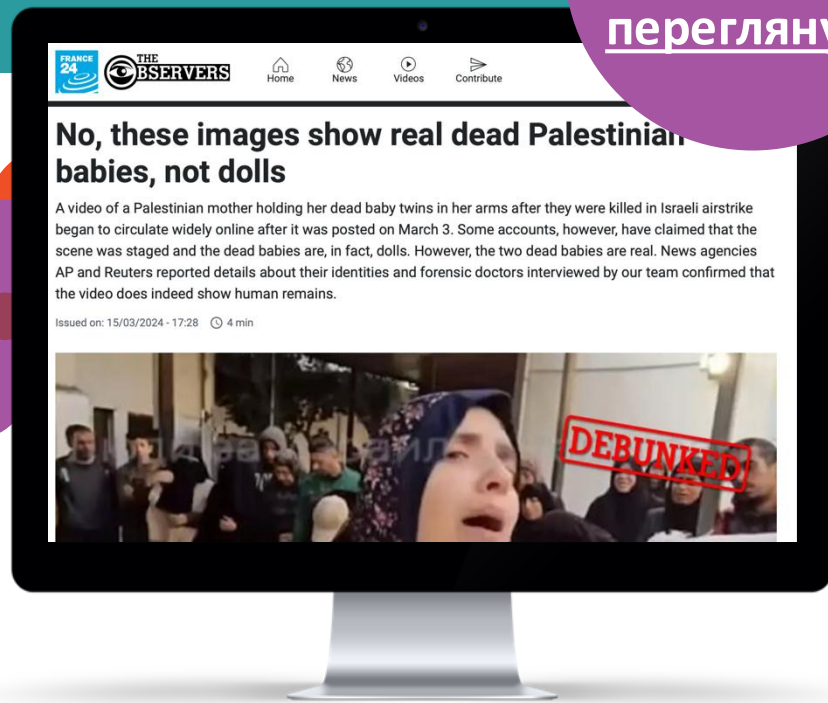
[Натисніть,
щоб
переглянути](#)

Практичний приклад

Програма «The Observer» на каналі France 24 спростовує неправдиве твердження

[Натисніть, щоб переглянути](#)

Програма France 24 «**Les Observateurs**» (Обсерваторія) використовує багатоетапний процес для розслідування та **спростування неправдивих повідомлень**, наголошуючи на прозорості, справедливості та освіті громадськості.

У березні 2024 року France 24-The Observer спростував поширену в мережі інформацію про те, що фотографії померлих палестинських немовлят були зроблені за допомогою ляльок. Розслідування включало зворотний пошук зображень, аналіз оригінальних джерел фотографій та консультації з журналістами та медичними працівниками на місці подій. Команда довела, що зображення були справжніми і були спотворені в інтернеті з метою поширення дезінформації. Їхній прозорий процес перевірки фактів підкреслив важливість візуальної верифікації та надійності джерел у висвітленні конфліктів.

Практичний приклад

EUvsDisinfo та Саміт у Бюргенштоку у 2024 році

У червні 2024 року Швейцарія приймала Саміт у Бюргенштоку, присвячений питанню України. У той час прокремлівські ЗМІ розпочали скоординовану кампанію дезінформації, спрямовану на дискредитацію саміту, підрив довіри до дипломатичних зусиль та перекладення провини з Росії.

Неправдиві наративи:

- Україна та Захід представлені як агресори
- Мирний план України названо «нереалістичним»
- «Мир» переосмислено як прийняття російських вимог

Реакція EUvsDisinfo та Європейської служби зовнішніх справ:

- Моніторинг дезінформації в різних мовах та на різних платформах
- Надання посольствам ЄС та ЗМІ фактів для протидії неправдивій інформації

Висновок:

Цифрова дипломатія відіграє важливу роль у захисті мирних зусиль від стратегічної дезінформації.

Завдання

Завдання

Проаналізуйте, як етичні принципи журналістики, викладені в **Резолюції Ради Європи № 1003 (1993)**, застосовуються до цифрових новин про війни в Газі та Україні.

Оцініть новини на предмет точності, неупередженості та об'єктивності, а також поміркуйте над їхньою роллю у формуванні громадської думки.

Обговорення

«Чи наводилися в статті джерела?» «Чи є заголовок оманливим?» «Чи можете ви виявити упередженість або прихильність до однієї зі сторін конфлікту?» «Чи мають зображення або мова емоційний заряд?»

Мета

Сприяє розвитку **критичного мислення** щодо застосування медіаетики в реальному житті. Стимулює спільний аналіз упередженості, дезінформації та відповідальності в новинах

Поради

Розподіліть ролі в групах по черзі: ведучий, секретар, аналітик з етики. Завершіть заняття груповими презентаціями або спільною дошкою з пропозиціями щодо вдосконалення нормативних документів

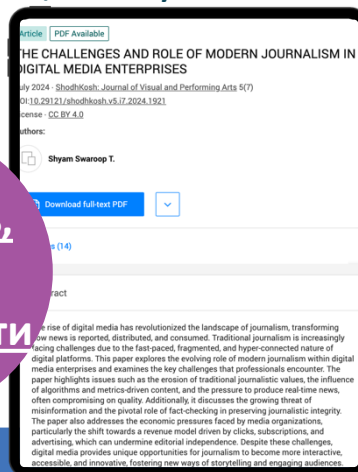

Ресурси: статті та звіти

Стаття: Журналістика в цифрову епоху

Виклики та роль сучасної журналістики в цифрових медіакомпаніях — Цифрові медіа змінюють обличчя журналістики, ставлячи під сумнів традиційні цінності, надаючи перевагу швидкості над якістю та посилюючи залежність від алгоритмів і рекламних моделей. Ця зміна викликає занепокоєння щодо дезінформації, редакційної незалежності та цілісності контенту. У цій статті розглядається оцінка журналістики в умовах цифрової трансформації та її наслідки для фахівців галузі

Натисніть,
щоб
переглянути

Натисніть,
щоб
переглянути

Стаття: Журналістські етичні кодекси в цифрову епоху

Етичні кодекси поведінки в журналістиці
Вимоги до цифрового медіапростору — Журналістські етичні кодекси сприяють дотриманню професійних стандартів та відповідальності. Це дослідження, засноване на даних моніторингу «Медіа для демократії» за 2021 рік у 18 країнах, присвячене їхній еволюції, ключовим принципам та викликам, особливо в сучасному цифровому медіапросторі.

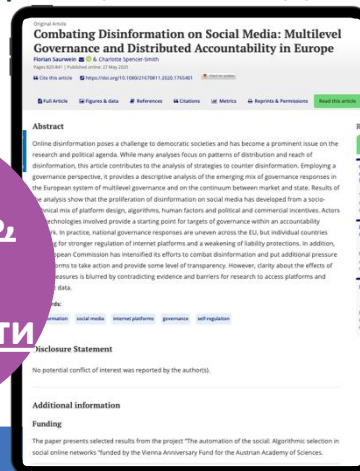

Ресурси: статті та звіти

Дезінформація та підзвітність у Європі

Боротьба з дезінформацією в соціальних мережах: багаторівневе управління та розподілена підзвітність у Європі
Цифрові медіа змінюють обличчя журналістики, кидаючи виклик традиційним цінностям, ставлячи швидкість вище за якість та посилюючи залежність від алгоритмів і рекламних моделей. Ця зміна викликає занепокоєння щодо дезінформації, редакційної незалежності та цілісності контенту. У цій статті досліджується та аналізується оцінка журналістики в умовах цифрової трансформації та наслідки для фахівців галузі

Натисніть,
щоб
переглянути

Натисніть,
щоб
переглянути

Дослідницький звіт: ШІ та журналістика

Керівні принципи щодо відповідального впровадження систем штучного інтелекту в журналістиці

Зі зростанням популярності ШІ медіаорганізації закликають впроваджувати інструменти ШІ у журналістиці, водночас дотримуючись редакційної незалежності, етики та прав людини. Цей звіт досліджує вплив ШІ на журналістику крізь призму свободи ЗМІ та статті 10 Європейської конвенції з прав людини, яка захищає свободу вираження поглядів як наріжний камінь демократії.

Ресурси: Набір інструментів

Дослідіть: Ініціативи Європейської комісії щодо боротьби з дезінформацією в інтернеті

Щоб протидіяти зростаючій загрозі дезінформації в інтернеті, Європейська комісія започаткувала низку скоординованих ініціатив, спрямованих на захист демократичних цінностей, сприяння прозорості та забезпечення підзвітності цифрових платформ

- **Європейський підхід до боротьби з дезінформацією**: комплекс заходів для протидії дезінформації та захисту цінностей ЄС.
- **План дій проти дезінформації**: посилює співпрацю та заходи реагування в ЄС.
- **Європейський план дій щодо демократії**: встановлює керівні принципи щодо підзвітності онлайн-платформ.
- **Посилений Кодекс практики (2022)**: об'єднує зацікавлені сторони в рамках добровільної ініціативи саморегулювання із зобов'язаннями щодо протидії дезінформації.
- **Європейська обсерваторія цифрових медіа (EDMO)**: незалежна мережа фахівців з перевірки фактів, дослідників та експертів у сфері медіа.

Висновок

Етична журналістика залишається наріжним каменем здорового цифрового інформаційного середовища

Європейські стандарти ЗМІ та механізми саморегулювання відіграють важливу роль у забезпеченні точності, достовірності та підзвітності в онлайн-журналістиці. У міру того як цифрові платформи змінюють способи створення та споживання новин, журналісти стикаються з дедалі більшими викликами, зокрема сенсаційністю, дезінформацією, політичною упередженістю та недовірою громадськості. Щоб впоратися з цими викликами, потрібні міцні етичні засади та відданість принципам прозорості та відповідальної журналістики. Надання громадянам можливості взаємодіяти зі ЗМІ та критично відстоювати журналістські цінності є надзвичайно важливим для збереження довіри та доброчесності у цифровій публічній сфері Європи.

Модуль 7: Формування безпечного, справедливого та добросовісного інтернет-простору

Ви завершили Частина 1 (Тема 1)

Етична журналістика в цифрову епоху:
Роль європейських стандартів у сфері ЗМІ

Далі йде Частина 2 (Напрямок 2)

Співпраця різних зацікавлених сторін для
інклюзивного цифрового врядування

www.includememedia.eu

This resource is licensed
under CC BY 4.0

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Finnish National Agency for Education. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

* З метою економії паперу, будь ласка, друкуйте цей документ у відтінках сірого або чорно-білому режимі, а не у кольорі. Будь ласка, друкуйте на обох сторонах аркуша (двосторонній друк) та, якщо можливо, друкуйте кілька слайдів або сторінок на одному аркуші.

